

Ministrstvo za digitalno preobrazbo
Davčna ulica 1
1000 Ljubljana
gp.mdp@gov.si

V Ljubljani, 23. avgust 2024

DOPIS: Poziv k sooblikovanju dialoga z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe na podlagi moralnega in etičnega mišljenja

Spoštovani,

Mreža nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo (Mreža NVO-VID¹ je dne 23. julija 2024 prejela vabilo² Ministrstva za digitalno preobrazbo (MDP) na sestanek s štirimi nevladnimi organizacijami in organizacijo, ki ni del nevladnega sektorja, na temo sodelovanja z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe.

Vabilo na sestanek razumemo kot odziv MDP-ja na zagovorniške aktivnosti Mreže NVO-VID, ki je dne 4. julija 2024 na Kabinet predsednika vlade RS naslovila pobudo³ za sestanek na temo **neizvajanja predpisov na področju digitalne preobrazbe v povezavi z razvojem in krepitevijo nevladnih organizacij ter sodelovanjem z vsebinskimi mrežami NVO**. Na sestanku, ki je v Kabinetu PV potekal 1. avgusta, so bili prisotni predstavniki/ce Ministrstva za digitalno preobrazbo in Ministrstva za javno upravo.

Vsebina vabila Ministrstva za digitalno preobrazbo na temo sodelovanja z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe, ki ste ga naslovili tudi na Mrežo NVO-VID, kaže na **pomanjkljivo poznavanje nevladnega sektorja in neustrezno razumevanje njegove vloge pri naslavljanju skupnih izzivov na področju digitalne vključenosti**. Prav tako vsebina sestanka ne naslavlja problematike neizvajanja obstoječih predpisov in politik, ki se nanašajo na sodelovanje Ministrstva za digitalno preobrazbo z nevladnimi organizacijami.

1 Mreža nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo (Mreža NVO-VID) si prizadeva za kakovostno življenje v informacijski družbi in opolnomočenje ljudi s pomočjo digitalnih tehnologij. Mreža NVO-VID povezuje 25 društev, zvez društev, zasebnih zavodov, fundacij in socialnih podjetij, od katerih jih ima 5 status nevladne organizacije v javnem interesu na področju razvoja informacijske družbe. NVO-VID deluje kot projekt nacionalne vsebinske mreže nevladnih organizacij na področju digitalne preobrazbe in kot subjekt podpornega okolja v skladu s 3. odstavkom 24. člena Zakona o nevladnih organizacijah (ZNOrg). Spletna stran <https://www.informacijska-druzba.org/>.

2 Vir: https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2024/08/Dopis_NVO_vabilo_avgust_2024.pdf.

3 Vir: https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2024/07/Dopis_NVO VID_KPV_2024_koncen.pdf.

Ob tem želimo Ministrstvo za digitalno preobrazbo ozavestiti, da mora vzpostavljati sodelovanja z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe izhajati iz **moralnega (pravično)** in **etičnega mišljenja (dobro)**. Nasprotno pa vabilo ministrstva na sestanek na temo sodelovanja izhaja iz **pragmatičnega mišljenja (instrumentalno)**. To se kaže tako v **enostranski selekciji vabljenih** na sestanek na način, da bo **zadostil preferencam ministrstva** kot tudi cilju ministrstva **omogočiti strateško barantanje med ozkimi interesi (lobiranje)** po načelu konvencionalnega liberalnega pluralizma. Takšen pristop k izvedbi sestanka ne **zdrži testa pravičnosti**, po katerem mora sodelovanje med nevladnimi organizacijami in ministrstvom **vključevati najširši možni krog nevladnih organizacij**, ki bodo imele možnost **predstaviti vidike vseh pomembnih prizadetih na področju digitalne vključenosti (etika)**.

V Mreži NVO-VID za zato **ne strinjamo s tovrstnim pristopom ne vključevalnega in izkrivljenega sestankovanja z nevladnimi organizacijami**, ki kaže na nerazumevanje vloge nevladnega sektorja pri opredeljevanju problemov na področju digitalne vključenosti. Zato **pozivamo** Ministrstvo za digitalno preobrazbo, da skupaj z Mrežo NVO-VID in ostalimi udeleženci sestanka **opravi razpravo o sooblikovanju ustreznih procedur, pravil in oblike dialoga** med ministrstvom in nevladnimi organizacijami, ki se **ne bodo podrejali partikularnim interesom selektivno vabljenih** nevladnih organizacij in kot tudi ne tistim vabljenim, ki ne predstavljajo oz. niso del nevladnega sektorja.

Na kakšen način bo Ministrstvo za digitalno preobrazbo preseglo **dosedanjo prakso privatizacije komunikacije z nevladnimi organizacijami**, hkrati pa bo odprlo **zaupanja vreden komunikacijski prostor** za ustrezne procedure in pravila **deliberativne razprave o ukrepih za naslavljanje problematike digitalne vključenosti** na državni ravni. Dosedanji ukrepi ministrstva se kažejo kot **premalo strokovno preiščeni in slabo izvedeni**, kar potrjuje Poročilo Evropske komisije o doseganju ciljev digitalnega desetletja za Slovenijo za leto 2024, ki izpostavlja **nazadovanje Slovenije na področju osnovnih digitalnih veščin prebivalstva za -3 % na 46,7 %** v primerjavi s prejšnjim letom (na letni ravni so se v EU v povprečju izboljšale za 1,5 %). Kar postavlja pod vprašaj doseg cilja 80% prebivalstva z osnovnimi digitalnimi veščinami do leta 2030. Evropska komisija v poročilu opozarja tudi na **neskladnost med ambicioznimi cilji države in dejanskimi učinki pripadajočih ukrepov digitalnega opismenjevanja**.

Zato vam s strani Mreže NVO-VID na podlagi predstavljenih izhodišč podajamo po točkah naslednja **vsebinska pojasnila, opozorila in predloge za sodelovanje z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe**:

- 1) Opredelitev nevladne organizacije in vsebinske mreže NVO.
- 2) Predpisi, ki urejajo sodelovanje med nevladnimi organizacijami in Ministrstvom za digitalno preobrazbo.
- 3) Strateški in programski dokumenti, ki opredeljujejo vlogo nevladnih organizacij na področju digitalne preobrazbe.
- 4) Predlog Smernic Vlade RS za sodelovanje z nevladnimi organizacijami.
- 5) Primeri strukturiranega in kontinuiranega dialoga ministrstev z nevladnimi organizacijami.

6) Problematika načrtovanja in upravljanja ukrepov na področju digitalne vključenosti – Poročilo Evropske komisije o doseganju ciljev digitalnega desetletja za Slovenijo za leto 2024.

7) Primeri dobrih praks projektov nevladnih organizacij na področju digitalne vključenosti, katere je prepoznala Evropska komisija.

8) Predlog dopolnitev dnevnega reda sestanka na temo sodelovanja z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe.

Posamezna pojasnila in predloge vam podrobneje predstavljamo v nadaljevanju. Na njihovi podlagi predlagamo, da **ministrstvo ustrezno dopolni dnevni red sestanka na temo sodelovanja z nevladnimi organizacijami** v skladu predlogi iz točke 8.

S spoštovanjem,

mag. Simon Delakorda, koordinator zagovorništva in mreženja
Mreža nevladnih organizacij za vključujočo informacijsko družbo

E: simon.delakorda@inepa.si M: 041 365 529

Splet: <https://www.informacijska-druzba.org/>

Poslano po E-pošti:

- naslovníku

- Ministrstvo za javno upravo gp.mju@gov.si (g. Jure Trbič, državni sekretar in mag. Mateja Prešern, v.d. generalnega direktorja Direktorata za lokalno samoupravo, nevladne organizacije in politični sistem)

- Kabinet predsednika vlade gp.kpv@gov.si (g. Jure Leben, državni sekretar)

- Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij info@civos.si

Objava na spletu:

- spletna stran <https://www.informacijska-druzba.org/>

- profili Mreže NVO-VID na družbenih omrežjih

Vsebinska pojasnila, opozorila in predlogi za sodelovanje z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe

1) Opredelitev nevladne organizacije in vsebinske mreže NVO

Zakon o nevladnih organizacijah (ZNOrg) v 1. odstavku 2. člena določa naslednje formalne pogoje, ki opredeljujejo nevladno organizacijo:

- je pravna oseba zasebnega prava s sedežem v Republiki Sloveniji,
- ustanovile so jo izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava,
- je nepridobitna,
- je neprofitna,
- je neodvisna od drugih subjektov,
- ni organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica.

ZNOrg v 3. odstavku 24. člena opredeljuje vsebinske mreže nevladnih organizacij kot subjekte podporne okolja:

- vsebinska mreža je nevladna organizacija, ki na nacionalni ravni, na ravni razvojne regije, kot jo določa zakon, ki ureja skladen regionalni razvoj, ali na ravni več občin, ki predstavljajo zaključeno prostorsko celoto, združuje nevladne organizacije z vsebinsko istega področja in izvaja dejavnosti informiranja, svetovanja, izobraževanja, raziskovanja, zagovorništva, mreženja, promocije in podpore v korist vseh nevladnih organizacij z istega vsebinskega področja na ravni svojega delovanja.

Pojasnilo in predlog:

Na podlagi omenjenih členov ZNOrg v Mreži NVO-VID pričakujemo, da bo Ministrstvo za digitalno preobrazbo na sestanke na temo sodelovanja z nevladnimi organizacijami vabilo organizacije iz nevladnega sektorja in ne organizacij iz drugih sektorjev, ki so neposredno interesno povezane s političnim vodstvom ministrstva. Podobni slabi praksi smo bili priča na primeru razveljavljenega javnega razpisa za krepitev aktivnih državljskih pravic in opolnomočenje nevladnih organizacij Ministrstva za javno upravo. Poizkusi legitimiranja organizacij iz drugih sektorjev kot nevladnih organizacij s strani politične oblasti na podlagi interesnih povezav, predstavljajo enega izmed načinov utapljanja kritične drže, discipliniranja vključenih organizacij in promoviranja političnih ciljev ministrstva. Hkrati se vzpostavljajo klientelistična razmerja med državo in nevladnim sektorjem, ki so rezultat t.i. »vrtljivih vrat« in so v nasprotju z načeli dobrega, preglednega in odgovornega vladovanja (ang. good governance). Posledično se zmanjšuje neodvisnost in kritičnost nevladnih organizacij, ki so sponzorirane s strani države za opravljanje državnih poslov. S tem pa se favorizirajo državni imperativi in ne cilji po večji stopnji demokratizacije.

2) Predpisi, ki urejajo sodelovanje med nevladnimi organizacijami in Ministrstvom za digitalno preobrazbo

Zakon o nevladnih organizacijah (ZNOrg) v 2. odstavku 23. člena določa naslednje naloge ministrstev na področjih, za katera so pristojna:

- sodelujejo pri pripravi, izvajanju in vrednotenju politik, predpisov in ukrepov, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij,

- pripravljajo in izvajajo politike, predpise in ukrepe, ki vplivajo na razvoj in delovanje nevladnih organizacij na svojih področjih,
- pripravljajo in izvajajo ukrepe za sodelovanje države z nevladnimi organizacijami pri oblikovanju politik in predpisov na svojih področjih,
- preko javnih razpisov financirajo projekte in programe vsebinskih mrež kot subjektov podpornega okolja, namenjenih spodbujanju razvoja nevladnih organizacij, in
- preko javnih razpisov financirajo druge projekte in programe nevladnih organizacij in drugih oseb, namenjenih izvajanju ukrepov za razvoj posameznih področij, ter spodbujanju razvoja nevladnih organizacij in razvoju podpornega okolja za nevladne organizacije.

Zakon o spodbujanju digitalne vključenosti (ZSDV)⁴ v 5. odstavku 14. člena, ki se nanaša na subvencije za dvig digitalnih kompetenc določa, da lahko pristojni organ za nakup računalniške opreme podeli subvencije tudi nevladnim organizacijam, namenjenim združevanju starejših, spodbujanju medgeneracijskega sodelovanja in vseživljenjskega učenja, invalidskim organizacijam, in nevladnim organizacijam, ki delujejo na področju otrok s posebnimi potrebami.

ZSDV prav tako določa v 3. odstavku 17. člena, ki se nanaša na podporo izobraževalnim in promocijskim kampanjam ali njihovi izvedbi, da lahko pristojni organ v skladu s predpisi o javnih finančah in zakonom, ki ureja nevladne organizacije, podeli subvencije za izvedbo projektov vsebinskih mrež nevladnih organizacij za dejavnosti informiranja, svetovanja, izobraževanja, raziskovanja, zagovorništva mreženja, promocije in podpore v korist vseh nevladnih organizacij na področju uporabe in razvoja digitalnih tehnologij in digitalnih kompetenc. Osnovni pogoj za dodelitev subvencije je status nevladne organizacije v javnem interesu, osnovno merilo pa pretekle reference na področju izvajanja izobraževalnih in promocijskih kampanj. Podrobnejši pogoji in merila za dodelitev subvencij se določijo v javnem razpisu.

Resolucija o normativni dejavnosti⁵ v poglavju 2. Smernice za sodelovanje s strokovno in z drugimi zainteresiranimi javnostmi med minimalnimi priporočili za sodelovanje javnosti pri pripravi predpisov določa časovno praviloma od 30 do 60 dni. Minimalno priporočilo se v praksi uporablja tudi za strateške dokumente, akcijske načrte in programe.

Pojasnilo in predlog:

V Mreži NVO-VID na podlagi prejetih odgovorov na dopise ugotavljamo, da Ministrstvo za digitalno preobrazbo ne izvaja določil ZNOrg, ki se nanašajo na financiranje nevladnih organizacij prek javnih razpisov, ne izvaja določil ZSDV glede subvencij za nakup računalniške opreme za nevladne organizacije ter subvencij za izvedbo projektov vsebinskih mrež nevladnih organizacij. Prav tako v določenih primerih ni upoštevalo minimalnega priporočila resolucije o normativni dejavnosti glede trajanja javne razprave (takšni primeri so Strategija Digitalna Slovenija 2030, Nacionalni strateški načrt za digitalno desetletje in Akcijski načrt k strategiji digitalnih javnih storitev, ki je bil sprejet brez javne razprave). V odgovorih na opozorila Mreže NVO-VID glede objave javnega razpisa v skladu z ZNOrg in ZSDV je Ministrstvo za digitalno preobrazbo odgovarjalo, da bo javni razpis za financiranje nevladnih organizacij objavljen leta 2023, nato leta 2024, na sestanku v Kabinetu predsednika vlade pa je napovedalo objavo razpisa v juniju 2025.

4 Vir: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO8516>.

5 Vir: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO5516>.

3) Strateški in programski dokumenti, ki opredeljujejo vlogo nevladnih organizacij na področju digitalne preobrazbe

Strategija Digitalna Slovenija 2030

Strategija, ki je bila sprejeta marca 2023, med drugimi predvideva ustanovitev Strateškega sveta za digitalno preobrazbo. Strateški svet bodo sestavljali predstavniki različnih sektorjev, med njimi tudi nevladnih organizacij (str. 8). Strategija na str. 21 prepoznava pomembno vlogo pri zagovorništvu na področju informacijske družbe, ki jo imajo nevladne organizacije, pomen digitalnega opismenjevanja v vseh sferah (tudi nevladnih organizacijah, str. 24) ter opazno vlogo nevladnih organizacij pri identifikaciji, obravnavi in odzivanju na potrebe v javnem interesu na področju digitalizacije ter lastni profesionalizaciji (str. 25).

Opozorilo in predlogi:

Navkljub načelno prepoznavni vlogi nevladnih organizacij v Strategiji Digitalna Slovenija 2030 se v praksi kaže, da Ministrstvo za digitalno preobrazbo zavrača vabila k sodelovanju na delavnicah in dogodkih Mreže NVO-VID, ki se nanašajo na javne razprave in oblikovanje predlogov civilne družbe o politikah digitalne preobrazbe Slovenije. Tudi v primerih sodelovanja pri oblikovanju ukrepov je to dostikrat le simbolično, ker ministrstvo ne upošteva predlogov mreže oz. za njihovo neupoštevanje podaja šibke in dvomljive utemeljitve.

Mreža NVO-VID je na predlog Strategije Digitalna Slovenija 2030 več pripomb⁶, ki so se nanašale na konkretizacijo izhodiščnih načel strategije z ukrepi za krepitev demokracije s pomočjo spletnega glasovanja, digitalizacije volilnih procesov in digitalizacije življenjskih dogodkov v povezavi z demokratičnim življenjem ter podpornemu okolju nevladnih organizacij na področju informacijske družbe in iz njega izhajajoče digitalne preobrazbe nevladnega sektorja. Omenjena ukrepa s strani Ministrstva za digitalno preobrazbo nista bila upoštevana.

Mreža NVO-VID je na poziv Ministrstva za digitalno preobrazbo imenovala predstavnika v strateškem svetu in o tem dopisno obvestila ministrstvo⁷. Ministrstvo kljub temu na svoji spletni strani napačno navaja, da je imenovani predstavnik »predstavnik nevladnih organizacij s statusom v javnem interesu na področju razvoja informacijske družbe«. Mreža NVO-VID je dne 25. julija pozvala ministrstvo k popravku na spletni strani, ki pa še vedno ni urejen.

Nacionalni program spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI)

Nacionalni program za področje umetne inteligence, ki je bil sprejet leta 2021 vključuje ukrep 7.6 Podpora mreženju in koordinaciji NVO za sodelovanje pri aktivnostih raziskav, razvoja, uvajanja in uporabe umetne inteligence na nacionalni ravni in ravni EU ter ukrep 7.7 Spodbujanje projektov NVO za zagotavljanje zaupanja javnosti v umetno inteligenco. Sodelovanje nevladnih organizacij pri izvajanju programa je predvideno tudi v okviru Upravljalvske strukture programa in Programskega sveta za UI (PSUI), ki vodi in usmerja izvajanje programa.

Opozorilo:

6 Vir: <https://www.informacijska-druzba.org/2023/01/24/pripombe-na-predlog-strategije-digitalna-slovenija-2030-v-javni-razpravi/>.

7 Vir: https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2024/01/Dopis-NVO-VID-MDP-Strateski-svet_podpisan.pdf.

Mreža NVO-VID je v dopisu⁸ z dne 14. februarja 2024 opozorila Ministrstvo za digitalno preobrazbo, da se omenjeni ukrepi Nacionalnega programa spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence še vedno ne izvajajo. Ministrstvo za digitalno preobrazbo je dne 20. februarja 2024 odgovorilo⁹, da namerava izvedbo konkretnih ukrepov NpUI, namenjenih nevladnim organizacijam, zagotoviti z njihovo vključitvijo v Javni razpis iz kohezijskih sredstev za nevladne organizacije, ki ga bo ministrstvo pripravilo v skladu s 17. členom Zakona o spodbujanju digitalne vključenosti in bo predvidoma objavljen v prvi polovici leta 2024.

Nacionalni strateški načrt za digitalno desetletje

V okviru delavnice »Priprava predlogov civilne družbe na osnutek Nacionalnega strateškega časovnega načrta za digitalno desetletje« so nevladne organizacije pripravile 35 pripomb z utemeljitvami¹⁰ in jih posredovale Ministrstvu za digitalno preobrazbo. Med pripombam sta bila tudi dva nova ukrepa in sicer javni razpis za Digitalno preobrazbo nevladnih organizacij in uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij v demokratični procesih (e-participacija in e-volitve).

Opozorilo:

Ministrstvo ni upoštevalo nobene izmed pripomb nevladnih organizacij. Prav tako se ni odzvalo na vabilo k udeležbi na delavnici. Na omejevanje javne razprave¹¹ in nesodelovanje z nevladnimi organizacijami pri pripravi nacionalnega načrta je Inštitut za elektronsko participacijo opozoril Evropsko komisijo¹². Nevladne organizacije so v nacionalnem strateškem načrtu omenjene samo 1x. Poleg tega Ministrstvo za digitalno preobrazbo še vedno ni začelo izvajati ukrep »Digitalno opismenjevanje po konceptu train the trainer«, ki bo različnim organizacijam omogoči digitalno preobrazbo in jim s tem omogočili digitalno opismenjevanje njihovih članov, prostovoljcev in drugih vključenih v njihove aktivnosti.

4) Predlog Smernic Vlade RS za sodelovanje z nevladnimi organizacijami¹³

Predlog smernice opredeljujejo načine sodelovanja z nevladnimi organizacijami, med katerimi je tudi vzpostavitev strokovno-posvetovalnega organa, katerega člani so samo predstavniki NVO, zlasti kadar imajo nevladne organizacije na področju delovanja resorja vidnejšo vlogo. Smernice prav tako vključujejo priporočilo, da se z namenom doseganja čim širšega kroga nevladnih organizacij, ministrstva krepijo sodelovanje z vsebinskimi mrežami nevladnih organizacij (npr. z rednimi posvetovalnimi sestanki).

Predlog smernic prav tako opredeljujejo usmeritve glede sodelovanja pri pripravi predpisov in strateških dokumentov kot npr.:

- vsako leto decembra ali januarja ministrstva organizirajo predstavitev letnega načrta priprave predpisov in strateških dokumentov s časovnico priprave in načrtom vključevanja

8 Vir: https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2024/02/Dopis_MDP_NpUI_NVO-VID_podpisan.pdf.

9 Vir: <https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2024/06/Odgovor-NVO-VID-NpUI.pdf>.

10 Vir: https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2023/10/Predlogi-CD-Nacionalni-strateski-nacrt_dopolnitve_podpisan.pdf.

11 Vir: <https://www.inepa.si/2023/09/04/sodelovanje-civilne-druzbe-v-posvetovanju-o-osnutku-nacionalnega-strateskega-casovnega-nacrta-za-digitalno-desetletje/>.

12 Vir: <https://www.inepa.si/2023/12/05/open-letter-to-the-eu-commission-on-involving-civil-society-in-the-preparation-of-the-national-strategic-roadmap-for-digital-decade-in-slovenia/>.

13 Vir: <https://www.gov.si/zbirke/javne-objave/predlog-smernic-za-sodelovanje-z-nevladnimi-organizacijami/>.

- nevladnih organizacij;
- ministrstva posvetovanje z nevladnimi organizacijami opravijo v čim zgodnejši fazi - ob izhodiščih, da lahko nevladne organizacije, ki predstavljajo most do najšibkejših ciljnih skupin, sooblikujejo cilje, načela in poglobitve rešitve predlogov;
- v posvetovalnih procesih lahko ministrstva zaprosijo vsebinske mreže nevladnih organizacij, da izvedejo posvetovanje s širšim krogom nevladnih organizacij in pripravijo skupen odziv nevladnih organizacij, ki delujejo na določenem področju.

Na področju financiranja nevladnih organizacij se predlog smernic nanaša na naslednje vidike sodelovanja:

- ministrstva najkasneje do januarja tekočega leta predstavijo letne načrte objav javnih razpisov za sofinanciranje;
- ministrstva po zaključku financiranja izvedejo vrednotenje vsakega javnega razpisa. Z vrednotenjem analizirajo dosežene rezultate ter ocenijo, kako sofinancirani programi/projekti prispevajo k ciljem politik, ki jih javni razpis naslavlja. V pripravo vrednotenja ministrstva vedno vključijo tudi nevladne organizacije (npr. z organizacijo posvetov, anket, izvedbo fokusnih skupin ipd.);
- Skladno s 23. členom Zakona o nevladnih organizacijah ministrstva zagotovijo sofinanciranje projektov in programov vsebinskih mrež nevladnih organizacij.

Predlog:

V Mreži NVO-VID predlagamo, da Ministrstvo za digitalno preobrazbo preuči obstoječe predpise, politike in smernice na področju financiranja in sodelovanja z nevladnimi organizacijami ter v sodelovanju z najširšim krogom nevladnih organizacij pripravi izvedbeni predlog za sistemski dialog z nevladnimi organizacijami na področju informacijske družbe. Pri tem se lahko zgleduje po primerih obstoječih praks, katere na kratko predstavljamo v nadaljevanju.

Prav tako v skladu s predlogom smernic predlagamo izvajanje vrednotenja javnih razpisov in javnih naročil na področju digitalne vključenosti, s katerimi se bodo analizirali doseženi rezultati ter prispevek k ciljem politik, ki jih javni razpisi naslavlja (glej točko 6).

5) Primeri strukturiranega in kontinuiranega dialoga ministrstev z nevladnimi organizacijami

Svet ministra za naravne vire, prostor, okolje, podnebje in energijo za sodelovanje z nevladnimi organizacijami¹⁴. Z namenom vzpostavitve dialoga ter transparentnega sodelovanja sta minister za naravne vire in prostor ter minister za okolje, podnebje in energijo ustanovila Svet ministra za naravne vire, prostor, okolje, podnebje in energijo za sodelovanje z nevladnimi organizacijami (kratko ime: Svet NVO), kot strokovno-posvetovalni organ ministra. Naloge sveta so:

- ministru daje strokovna mnenja k ukrepom izvajanja politike na področjih, ki so v pristojnosti ministrstva, ki so predmet seje sveta;
- ministru daje strokovna mnenja k predlogom predpisov, ki so predmet seje sveta;
- ministru predlaga strokovne in izobraževalne dejavnosti na področji, ki so v pristojnosti ministrstva;
- ministru daje strokovna mnenja k drugim pomembnim odločitvam v pristojnosti

14 Vir: <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/svet-ministra-za-naravne-vire-prostor-okolje-podnebje-in-energijo-za-sodelovanje-z-nevladnimi-organizacijami/>.

ministrstva, ki so predmet seje sveta.

Ministrstvo za kulturo: Delovne skupine za trajni dialog s ključnimi deležniki (Dialoške skupine)¹⁵. Delovne skupine za trajni dialog s ključnimi deležniki (Dialoške skupine) so eden od ključnih instrumentov, s katerimi lahko strokovna javnost spremlja in razpravlja o izpolnjevanju koalicijskih zavez s predstavniki Ministrstva za kulturo. Hkrati je to prostor izmenjave mnenj, predlogov in smernic razvoja kulturnih politik, mesto prenosa dobrih praks in gradnje vključujočih kulturnih politik. Poleg samostojnega dela posameznih skupin, ki se predvidoma srečujejo šestkrat na leto, je predvideno, da se vse tri skupine vsaj dvakrat letno srečajo na skupni seji in razpravljajo o ključnih horizontalnih temah, ki se tičejo celotnega sektorja. Delovne skupine koordinira Direktorat za razvoj kulturnih politik.

Predlog:

V Mreži NVO-VID predlagamo vzpostavitev preglednega, systemskega in učinkovitega dialoga z nevladnimi organizacijami v skladu z Zakonom o nevladnih organizacijah, Resolucijo o normativni dejavnosti, predlogom smernic Vlade RS za sodelovanje z nevladnimi organizacijami ter obstoječimi praksami strukturiranega in kontinuiranega dialoga ministrstev z nevladnimi organizacijami. Na takšnem način bo Ministrstvo za digitalno preobrazbo preseglo obstoječe prakse nepregledne, privatizirane in nesistemske komunikacije z nevladnimi organizacijami.

Prav tako pozivamo Ministrstvo za digitalno preobrazbo, da v aplikaciji Erar¹⁶ korektno in nepristransko poroča o dosedanjih sestankih z Mrežo NVO-VID ter da v zapise o namenu sestankov vključi zapisnike sestankov, ki so objavljeni na spletni strani Mreže NVO-VID¹⁷. Prav tako pričakujemo, da bo ministrstvo v aplikaciji Erar v skladu z Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK) poročalo o stikih z drugimi nevladnimi organizacijami.

6) Problematika načrtovanja in upravljanja ukrepov na področju digitalne vključenosti – Poročilo Evropske komisije o doseganju ciljev digitalnega desetletja za Slovenijo za leto 2024.

Evropska komisija je 2. julija objavila poročilo o napredku držav članic pri doseganju ciljev digitalnega desetletja. V poročilu¹⁸ je med drugimi izpostavljeno nazadovanje Slovenije na področju osnovnih digitalnih veščin prebivalstva za -3 % na 46,7 % v primerjavi s prejšnjim letom (na letni ravni so se v EU v povprečju izboljšale za 1,5 %) ter neskladnost med ambicioznimi cilji države in dejanskimi učinki pripadajočih ukrepov digitalnega opismenjevanja.

Opozorilo in predlog:

Predlagamo, da Ministrstvo za digitalno preobrazbo v javnem razpisu v skladu s 17. členom Zakona o spodbujanju digitalne vključenosti vključi tudi financiranje projektov nevladnih organizacij, ki

15 Vir: <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/dialoske-skupine/>.

16 Vir: <https://erar.si/lobiranje/>

17 Vir: (1) <https://www.informacijska-druzba.org/2022/08/24/sodelovanje-nvo-pri-oblikovanju-politik-in-izvajanju-projektov-digitalne-preobrazbe-1/>, (2) <https://www.informacijska-druzba.org/2023/03/02/zaključki-2-posvetovalni-sestane-k-mreza-nvo-vid-ministrstvo-za-digitalno-preobrazbo/>, (3) https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2023/11/Zapisnik-3-sestanka-MDP-NVO-VID-13-7-2023_nepotrien.pdf, (4) <https://www.informacijska-druzba.org/2022/11/21/civilni-dialog-na-podrocju-digitalne-vkljucenosti-starejsih/> in (5) https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2024/01/Zapisnik-MDP-NVO-VID-digitalna-vkljucenost-starejsih-6-7-2023_nepotrien.pdf.

18 Vir: <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/106696>.

bodo učinkovito prispevali k doseganju cilja 80 % ljudi z osnovnimi digitalnimi kompetencami. Dosedanji javna naročila in javni razpisi ministrstva se zaenkrat kažejo kot neučinkoviti.

Mreža NVO-VID je povezavi s spremljanjem učinkov ukrepov ter pristranskimi in nedokazljivimi podatki o uspešnosti digitalnega opismenjevanja starejših že opozorila Ministrstvo za digitalno preobrazbo¹⁹. Zato v luči preglednega in odgovornega spremljanja doseganja ciljev digitalnega desetletja na področju digitalne vključenosti ponovno predlagamo, da ministrstvo zagotovi neodvisno vrednotenje izvedenih javnih naročil in javnih razpisov za digitalno opismenjevanje otrok in mladih, digitalno opismenjevanje starejših v ruralnih okoljih, digitalno opismenjevanje odraslih in Digi infotočke.

7) Primeri dobrih praks projektov slovenskih nevladnih organizacij na področju digitalne vključenosti, katere je prepoznala Evropska komisija

Projekt »Na-prostem.si: Prosto programje za digitalno vključenost NVO in uporabnikov«²⁰. V okviru projekta je bilo izvedenih več kot 100 usposabljanj za uporabo preverjene odprtokodne in prosto dostopne programske opreme in storitev, nevladnim organizacijam je bilo razdeljenih več kot 250 obnovljenih računalnikov in 200 USB ključkov z Linux operacijskim sistemom. Vzpostavljena je digitalna storitev za prost dostop do informacij, uporabo in podporo za preverjene odprtokodne programe in storitve. Projekt prispeva k večji digitalni suverenosti prebivalstva in tehnološki nevtralnosti digitalne preobrazbe v Sloveniji. Projekt Na-prostem.si je Evropska komisija prepoznala v poročilu o napredku izvajanja zavez Berlinske deklaracije kot pozitivni premik v Sloveniji na področju "Promocija temeljnih pravic in demokratičnih vrednot v digitalni sferi" ter kot primer dobre prakse odprtih in prostih IKT storitev na Joinup platformi Evropske komisije.

Projekt »Co-creating digital policies in Slovenia (CODIS)«²¹. Cilj projekta je spremljanje izvajanja nacionalnega strateškega načrta za digitalno desetletje z vidika ukrepov digitalne vključenosti, oblikovanje priporočil za posodobitev nacionalnega strateškega načrta na podlagi informiranega dialoga s civilno družbo in strokovnjaki ter ozaveščanje o digitalnih ciljih EU z razširjanjem informacij o projektu. Projekt je kot primer dobre prakse civilne družbe v procesu spremljanja izvajanja strateškega načrta prepoznala Evropska komisija v poročilu o doseganju ciljev digitalnega desetletja za Slovenijo za leto 2024 (str.).

Mreža NVO-VID je ob 10. obletnici svojega delovanja podelila krovna in posebna priznanja za dosežke na področju vključujoče informacijske družbe. Med prejemniki priznanj²² sta bila tudi humanitarna akcija »Namizni računalniki za prizadete v poplavih«, ki je vključevala dostavo brezplačnih kompletov namiznih računalnikov z monitorji in pripadajočo opremo ter »Medprogramje za uporabo elektronske osebne izkaznice na operacijskem sistemu Linux«, ki predstavlja rešitev za eno bistvenih pomanjkljivosti elektronske osebne izkaznice in neposredno prispeva odpravljanju obstoječih neenakosti med njenimi uporabniki.

19 Vir:

https://www.informacijska-druzba.org/wp-content/uploads/2024/04/Dopis_MDP_digitalna_vkljucenost_stareisih_NVO-VID_2024_podpisan.pdf.

20 Vir: <https://www.na-prostem.si/>.

21 Vir: <https://www.inepa.si/tag/codis/>.

22 Vir: <https://www.informacijska-druzba.org/2024/05/17/podeljena-krovna-in-osebna-priznanja-mreze-nvo-vid-za-dosezke-na-podrocju-vkljucujoce-informacijske-druzbe/>.

8) Predlog vsebinski točk za sestanek na temo sodelovanja z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe

Na podlagi vsebinskih pojasnil, opozoril in predlogov za sodelovanje z nevladnimi organizacijami na področju digitalne preobrazbe ter moralnih in etičnih izhodišč za naslavljanje skupnih izzivov na področji digitalne vključenosti predlagamo, da Ministrstvo za digitalno preobrazbo **dopolni dnevni red sestanka na temo sodelovanja za nevladnimi organizacijami, ki bo vključeval naslednje točke:**

- Vzpostavitev preglednega, systemskega in vključujočega sodelovanja z nevladnimi organizacijami v skladu z Zakonom o nevladnih organizacijah, Resolucijo o normativni dejavnosti in predlogom smernic Vlade RS za sodelovanje z nevladnimi organizacijami ter obstoječimi praksami strukturiranega dialoga ministrstev z nevladnimi organizacijami.
- Spodbujanje razvoja in krepitev nevladnih organizacij na področju informacijske družbe in digitalne preobrazbe v skladu z Zakonom o nevladnih organizacijah in Zakonom o spodbujanju digitalne vključenosti.
- Vključevanje nevladnih organizacij v izvajanje ukrepov na področju digitalne preobrazbe prek javnih razpisov v skladu z Zakonom o nevladnih organizacijah, Zakonom o spodbujanju digitalne vključenosti, Strategijo Digitalna Slovenija 2030 in Nacionalnim programom spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence.
- Vrednotenje ustreznosti ukrepov na področju digitalne vključenosti in spremljanje njihovih učinkov ukrepov v skladu s priporočili Evropske komisije, ki se nanašajo na Nacionalni načrt za digitalno desetletje.
- Podpora digitalni preobrazbi nevladnega sektorja.
- Vključevanje nevladnih organizacij v zgodnejšo fazo priprave krovnega zakona o digitalni preobrazbi.
- Sodelovanje imenovanega predstavnika Mreže NVO-VID v Strateškem svetu za digitalno preobrazbo.